

za mnoge izvanliturgijske crkvene pobožnosti, priredbe, sestanke, sakramentalne blagoslove? Zar ne mogu u njima ostati i pokrajini oltari, sa svojim svecima: ako ni za što drugo, da se vjernici barem pred njima pomole i u njih zagledaju? Da ih barem okite na svečev ili svetičin blagdan?

Nije uvijek hitnja krepost. A nije uvijek ni moda pamet, ukus, umjetnost!

Dr Č. Č.

NEKAJ KAZUSOV

U prošleme broju »Službe Božje« ocijenili smo nekoliko slučajeva dra Steinera iz njegova članka u »Cerkev v sedanjem svetu« br. 3—4, 1969. i obećali smo za slijedeći broj ocjenu »Problem sprašavanja, odveza i prejetanje svetog obhajila.« I ova tri slučaja, a osobito prvi, vrlo su važna u pastoralnoj praksi.

I. PROBLEM SPRAŠEVANJA

Kako je težak za bračne drugove problem kontracepcijskih metoda, blizu ništa manje težak je za ispovjednika problem ispitivanja.

Dr Steiner u ovome slučaju donio je neke vrlo zgodne misli, a neke su, po našem mišljenju i rješenju *Humanae vitae* neispravne.

Prinosim cijeli slučaj i rješenje na slovenskom jeziku da budu uočljivije ispravnosti i neispravnosti slučaja.

3. PROBLEM SPRAŠEVANJA

Mišljenje o tem, ali naj spovednik sprašuje po grehu kontracepcije, je pri moralistih i v ustreznih škofijskih navodilih precej različno. Nekateri menijo, da po teh grehah, vsja za zdaj, ni potrebno spraševati, ker so bili zakonci z naukom okrožnice o nedovoljnosti kontracepcije dovolj seznanjeni po izjavah episkopatov in komentarijih, ki so jih prinašala sredstva javnega obveščanja (prim. mišljenje G. Rosselina v *Perfice munus*, 1968, str. 550). Drugi pa naročajo, da je treba po tem grehu vprašati vsakega porajanja sposobnega zakonca, ker je zakonski onanizem tako razširjen, da ga moremo predpostavljati pri vsakem teh zakoncev. Nam se zdi, da je srednja pot najboljša.

Prvi nimajo prav zato, ker ni zadosti samo teoretično znanje, da je kontracepcijsko ravnanje greh, ampak je pogosto potrebno za pravilno uravnavanje rojstev neprestano prizadevanje in oblikovanje vesti. Spovednikova vloga pa je predvsem v tem, da spovedanca podpira pri prizadevanju za dobro in mu pomaga oblikovati vest. Drugi pa nimajo prav, ker gledajo na greh kontracepcije le z objektivnega stališča, premalo upoštevajo, da je treba gledati na greh tudi z ozirom na spovedanca. Prav ima J. Kuničič: »Lahko je objektivno in abstraktno reči, da se nahajamo na področju, na katerem je nered protiv življenju treba označiti kot velik nered. Treba pa je vedeti, ali so v konkretnem primeru na voljo vsi pogoji za težki nered. Vemo namreč, da je v perspektivi praktične moralke važneje motriti človeka v situaciji, kot pa abstraktno... Ako v posameznem primeru ni zadostnega spoznanja, pozornosti, popolne svobode, ki ni pod vplivom

pretiranih afektov, ali če je stopnja svobode zmanjšana, potem ne moremo več govoriti o smrtnem grehu» (Glas koncila, 26. jan. 1969, str. 3).

Da bomo mogli problem spraševanja pravilneje rešiti, se vprašajmo najprej, kakšno težino bi utegnil imeti greh kontracepcije. Vemo, da okrožnica tega greha ni kvalificirala niti za težkega niti za lahkega. Moralisti se na splošno strinjajo, da je greh kontracepcije težek v primeru, da gre za kontracepcijo iz golega egoizma. Nikakor pa ne smemo kontracepcije iz egoizma postaviti med najtežje grehe. Najtežji grehi so tisti, ki nasprotujejo trem božjim krepostim. Med nje bi prišla egoistična kontracepcija le takrat, če bi močno nasprotovala ljubezni do bližnjega in pravičnosti, kot je bilo to v Onanovem primeru.

Zaradi nezadostnega spoznanja, nepopolne privolitve in težkih pogojev življenja zakoncev pa je greh kontracepcije pogosto samo mali greh.

Na podlagi gornjih pojasnih bi sledila naslednja navodila: a) v primerih, ko spovednik nima nobenih indicij za otežujoče ali olajšujoče okoliščine, bo posvetil grehu kontracepcije s spraševanjem tisto pozornost, ki jo je treba imeti pri manj težkih grehih, npr. pri kletvi, opravljanju, zanemarjanju nedeljske dolžnosti, samooskrumbi; b) če spovednik sumi, da gre za kontracepcijo iz golega egoizma ali celo za tako, ki nasprotuje ljubezni (npr. če bi žena rada imela otroke, mož pa jih noče), mora v vsakem primeru spraševati; po našem mnenju ga v tem primeru ne more opravičiti pomanjkanje časa, množica čakajočih spovedancev itd. (kar bi bilo zadosten razlog za opustitev spraševanja v primerih pod a), saj bi šlo za greh, ki je lahko usoden za vse penitentovo naravno življenje; c) če spovednik meni, da pri spovedancu gre le za mali greh kontracepcije, ni dolžnosti spraševanja.

Spraševanje po grehu kontracepcije mora biti še posebno taktno. Spovednik naj nikoli ne sprašuje po tem grehu najpre. Najprej je treba spraševati po grehu zoper ljubezen. Spraševanje naj navadno tudi ne bo najdaljše; tudi za spraševanje po tem grehu velja navodilo sv. oficija: raje premalo, kakor preveč (Instr. 16. maja 1943).

Zaradi spraševanja po zakonskem onanizmu spovednik ne sme zanemariti grehov ki bi jih spovedanec mogel storiti proti trem Božjim krepostim. Spraševanje je treba začeti s splošnim vprašanjem, npr.: »Ali vam vest kaj očita glede vaših zakonskih odnosov?«

Opaske na rješenje slučaja:

1. »Nekateri menijo da po teh grehih vsaj za zdaj ni potrebno spraševati.«

I autor se za ovu tvrdnju pozivlje na mišljenje g. Rosselina (ispravno »Rossino«) u »Perfice munus« god. 1968, str. 550.

Ali tu se nalazi sam Rossino, inače uvaženi talijanski moralista iz Torina. On je tu usamljen i iznosi posve osobno mišljenje bez da ga potvrđuje ikojim drugim autorom. Tu nisu »nekateri« nego samo »jedan«. Nekateri bi mogli biti dr Reus, pomoćni kölnski biskup koji je prvi počeo opravdavati kontracepciju. A za njim i mnogi drugi.

Priznajem: kada sam ovo pročitao u »Perfice munus« prošle godine bio sam preneražen: i veseo ako to mišljenje postane među moralistima probabilno; a to bi bilo, ako bi ga slijedilo još pet do šest ozbiljnih moralista, a Crkva ga ne osudila, a bio sam i zamišljen: ako tako bude da ispovjednici ne budu dužni ispitivati, oni neće ni ispitivati, jer je to veliki križ ispovjednika, a pokornici će misliti, da to i nije grijeh, kada svećenici ne pitaju.

I onda u praksi enciklika *Humanae vitae* bila bi u stvari bačena — u koš.

I zato sam budno pratio dvije talijanske revije »Perfice munus«, Padova i »Palestra del clero«, Rovigo, neće li se koji uvaženi moralista pridružiti Rossinu. Ali do danas: nitko; pače naprotiv. Dr Kuničić u istoj reviji »Perfice munus« str. 642—550, god. 1968. ocijenio je taj stav kao nedovoljno obrazložen.

U istoj reviji na str. 55, god. 1969 p. Ugo Rocco, isusovac, ne slaže se s Rossinom: »Nitko ne može ustvrditi da se ne smije nikada upraviti odnosno pitanje onanistima.« A jedan drugi ocijenio je mišljenje Rossinijevo kao mišljenje »pretjerano, široko, protivno nego se dosada naučavalo.«

Kako vidimo iz teksta i dr Steiner misli da je dužnost ispitivati. Vrlo uvjerljivo dr Steiner to obrazlaže: »Nije dovoljno imati samo teoretsko znanje da je kontracepcijsko djelovanje grijeh, pače je često za ispravno uređivanje porođaja potrebno neprestano upozoravanje i formiranje savjesti.

Ispovjednikova je uloga nadasve u tome da pokornika pomaže na upozoravanju na dobro i da mu formira savjest.«

Ako se dakle ne bi ispitivalo pokornika, njegova bi savjest zamrla i ne bi više ni osjećala da je to grijeh. A ovo bi bilo najgore.

2. »Drugi pak naučavaju, piše dalje dr Steiner, da je potreba o tome grijehu ispitivati svakoga bračnoga druga koji je sposoban za porođaj, jer je bračni onanizam tako raširen da ga možemo pretpostaviti kod svakoga od spomenutih bračnih drugova.«

Ovo je općenito mišljenje svih pretkoncilskih moralista, a temeljno na izrazu Penitencijerije iz god. 1886. koja kaže: »Non licet confesario a prudenti et discreta interrogatione abstinere, quando adest fundata suspicio poenitentem, qui de onanismo silet, huic crimini esse addictum, immo teneatur de huius peccati gravitate ac de aliorum peccatorum mortalium monere, eumque ut ait Rituale romanum paterna caritate reprehendere, eique absolutionem tum solum impertiri cum sufficientibus signis constet eundem dolere de praeterito et habere propositum non amplius onanistice agendi.«

Već činjenica, piše Boschi, što danas 95% bračnih drugova vrše onanizam opravdava razložitu sumnju (fundata suspicio) da se mora pitati.

Po nauci ove izjave Penitencijerije — a ovo su od Crkve određene norme za ispovijedanje — mora se ispitivati grijeh onanizma kao i sve druge smrtne grijeh, pa mi te grijeh onanizma doznali ili »ex spontanea confessione sive ex prudenti interrogatione«. Dakle, treba ispitivati, kada pokornici sami ne kazuju.

Kao što ispitujemo druge grijehe: psošt, klevetanje, samoblud, neslušanje mise, prekršaj zapovijedi nemrsa i posta, tako moramo ispitivati i grijehe onanizma.

I to vazda kada je fundata suspicio. Po mome mišljenju od sto bračnih drugova valjda pet posto nije sposobno za rađanje, pet posto vrši bračnu uzdržljivost, apsolutnu ili povremenu, a pet posto redovito živi u uzdržljivosti, pa pokoji put padne iz slabooe i žestine strasti. A ostalih 85% spadalo bi na grešnike koji bez velike grižnje savjesti vrše onanizam a vazda se ipak godišnje ispovijedaju, pa se uzdrže od grijeha za pet do šest dana poslije ispovijedi te se iznova povrate na trajnu onanističku praksu.

I ako ima 85% bračnih onanista od sto pokornika koji su sposobni za rađanje, zar onda ne pada ozbiljna sumnja na svakoga pokornika da je i on onanista?

Dodeš u jedno selo, u kojemu ima sto stanovnika; i od ove stotine 85 navale na te i pokradu te. Ako ti ne poznaješ koji su ovih 85, onda možeš sumnjati na svu stotinu da su te pokrali.

I sam dr Steiner priznaje da je taj grijeh tako raširen, da fundatam suspicionem možemo pretpostaviti kod svih bračnih drugova sposobnih za rađanje. Talijanski moralista tvrdi još više, da danas 95% bračnih drugova vrše onanizam.

3. »Nama izgleda — ističe svoju misao dr Steiner — da je srednji put najbolji. Drugi nemaju pravo, jer gledaju na grijeh kontracepcije s objektivnoga stanovišta, a premalo paze na grijeh sa strane pokornika.« Za potvrdu svoga mišljenja Steiner citira dulji citat dra Kuničića iz »Glasa Koncila« od 26. I 1969. Tu Kuničić pledira, »da više valja gledati na subjektivno stanje grešnika, gdje se nalaze tolike okolnosti koje ne dozvoljavaju govoriti o smrtnome grijehu.« Kuničić piše i ovo: »I isti griješe s umanjenom odgovornošću (Br. 4, 1969, str. 132). I ako je smanjena odgovornost, onda nije smrtni grijeh.

Priznajemo dru Kuničiću da ima pokornika, koji svjesno i svojevoljno ne čine teški grijeh kontracepcije. Ali toliki broj ne iznosi više od 5 do 10%. To mi ispovjednici vidimo u svojoj praksi, kako neki pokornici dobro paze da ne padaju u smrtno grijehe, a drugima nije puno stalo, hoće li prekršiti zakon naravi pa lagano i često padaju u grijeh.

Svi ostali onanisti jesu nemarnjaci i sigurno se može pretpostaviti da su svjesno prekršili zakon naravi i učinili smrtni grijeh.

Inače, ako pripustimo da ova velika većina po Kuničiću teško ne griješi, onda se nećemo morati brigati ni za onu malu manjinu. I tako ćemo doći do iste stvari koja zastupa i Francuska deklaracija, dasu samo grijesi iz egoizma i hedonizma veliki grijeh. Koliku ću muku mučiti ispovjednici dok doznaju koji su to pravi hedonisti, kad je danas zavladała bolest da je i dvoje djece puno i veliki teret pa i za bogatije ljude?!

Pozivam se na savjest onih koji budu ovo čitali, ako su po slabooi koji put pali u smrtni grijeh contra castitatem (andeli su na nebu) jesu li onoga časa bili slobodni i je li čin učinjen svjesno i svojevoljno.

Nitko neće s teoretske strane zanijekati psihološku i moralnu snagu ovih opaski Steinera i Kuničića. Poznato nam je iz nauke De principiis kako concupiscentia često umanjuje a kadikada i posve

dokida odgovornost i uračunljivost čina: *Concupiscentia antecedens* *minuit libertatem et quandoque penitus tollit.*

Ali, kod kojega je pokornika ta pohota umanjila privolu, to ispovjednik nikako ne može znati ako mu pokornik nije ispovjedio ili sam propitao. Inače, morali bismo uzeti sve grešnike, sve pokornike da nisu svjesno i svojevrijedno sagriješili, pa gdje će onda biti ispovijed?

Radi toga Noldin stavlja načelo: »Da se prosudi subjektivna zloća, može se pretpostaviti da je pokornik shvatio grijeh prema njegovoj objektivnoj zloći, osim da ima posebni razlog da se posumnja u istinitost te presumpcije.«

Nemojmo previše puštati ovoj subjektivnosti, jer ćemo doći da ćemo u stvari ukinuti subjektivne smrtne grijeha, a onda se papa nije morao mučiti i moliti četiri godine da sastavi encikliku *Humanae vitae*, jer je sve to suvišno ako su subjektivni grijesi vrlo rijetki.

I sam dr Kuničić misli da fundata suspicio koju traži Penitencijerija za ispitivanje velikoga grijeha nije baš tako česta. V. Bogosl. Sm., 1969, Zbornik, str. 130. Valjda on računa da ona nije bila baš česta godine 1886, kada je ta izjava službeno dana. Ali mi smo već 80 godina pošli naprijed pa je i to zlo pošlo naprijed, pa je i suspicio danas porasla i često se nalazi. Bilo bi uputno da je dr Kuničić naveo konkretne slučajeve, kada se danas stvarno nalazi ta fundata suspicio za grijeh onanizma. Ali on to nije konkretizirao, već plovi u subjektivizmu. On je de facto ovdje ostavio prazninu i ovdje on nije jasan i uvjerljiv. Teško ćemo u praksi bez ispovijedi naći slučaj, gdje ćemo imati Steinerova indicija da je grešnik uslijed nepotpune privole učinio samo mali grijeh. U tome slučaju ne smijemo praktično postupiti da nije veliki grijeh, već naprotiv, zato Steiner lijepo kaže: »U primjerima, kada ispovjednik nema indicija za otežavajuće ili olakšavajuće okolnosti, kod ispitivanja toga grijeha ima se uložiti toliku pozornost koliko se ulaže kod manje teških grijeha: psosti, klevetanja, zanemarivanja nedjeljnih dužnosti ili samobluda.«

Ovim se slažemo, jer to zapravo znače riječi Penitencijerije »kao i za sve ostale velike grijeha«.

Ovdje sa svom reverencijom moram upozoriti na jedan manjak u Kuničićevoj argumentaciji. On citira spomenutu izjavu Penitencijerije i ističe kao da Penitencijerija traži da se protiv onanista postupa kao i kod drugih velikih grijeha, ako ih dozna ex spontanea confessione. Ovo bi značilo da ispovjednik ne ispituje već čeka sam izjavu pokornika. Ovdje Kuničić udara samo na »spontanea confessione«, a primučao je riječi »sive ex prudenti interrogatione«. Po Kuničiću ispovjednik bi se imao brinuti samo za grijeha »ex spontanea confessione«, a evo Penitencijerija u isti rang stavlja i grijeha »ex prudenti interrogatione«. Nežgodno je da sam pisac izostavlja iz istog teksta riječi koje slabe snagu njegove argumentacije.

»Ako ispovjednik sumnja da se radi o grijehu kontracepcije iz čistoga egoizma, mora u svakome primjeru ispitivati.« Tako Steiner.

I ovo odobravamo.

»Ako li pak ispovjednik misli — slijedi Steiner — da se radi o malome grijehu kontracepcije, nema dužnosti ispitivanja.«

Ovo ne odobravamo. A to smo obrazložili u prvom članku u »Službi Božjoj«, kako je svaka kontracepcija grijeh protiv naravi i intrinsece malum pa dosljedno veliki grijeh koji podliježe ispitivanju.

Izgleda da dr Kuničić malo previše baca na teret svećenika, pa u spomenutom članku potanku, a i vrlo dobro, tumači glasovite »Norme sv. Oficija« iz 1943, čega se moraju čuvati svećenici kod ispovijedanja grijeha de sexto. Protiv ovih normi griješe svećenici per defectum radije nego per excesum. Ta pitanja su vrlo delikatna i svećenici u teologiji to dobro upamte i vrše u praksi.

Isto tako dr Kuničić prigovara neki moderni rigorizam, a sva je prilika da je zavladao priličan laksizam: pa ima danas i kod nas ispovjednika koji uopće ne ispituju grijeh kontracepcije. A koji ispituju to čine vrlo umjereno. Ja sam mnogo puta sebi prigovarao što nisam dovoljno ispitivao a blizu nikada da sam previše ispitivao.

Imam 76 godina i ispovijedam već 51 godinu. Moji redoviti penitenti jesu baš oni koje Steiner zove »manje teški grijesi«. Penitenti, godišnji ili 6-mjesečni sami po sebi ispovjedu samo grijeh psosti, a onda blizu redovito sami ne ispovijedaju drugo ništa.

Moram ih ispitivati i broj psosti, a i to je prilično teško jer oni ni broj psosti ne ispovijedaju. Što oni sami isopvijedaju, to je sasvim nedovoljno za integritet ispovijedi.

Ispitujem zanemarivanje mise ili nemrs. Ako su mlade osobe, onda upitam muškarce o samobludu a ženske o kakvim nepristojnim mislima i željama. Ako su bračni drugovi, moram ispitivati o kontracepciji koju redovito nalazim kod osoba ispod 45 godine, a one same to redovito ne ispovijedaju. A i ovo se mora ispitivati, jer i to spada među »kao i za sve ostale teške grijeh« spominje Penitencijerija.

Stvarno je najteže ispitivanje o kontracepciji i uistinu osjećam i nosim križ ispovjednika. I nastojim da taj križ umanjim. U svojoj knjizi »De sexto«, gdje god sam mogao naći koje probabilno lakše mišljenje, donio sam ga. Nekidan mi je jedan učeni profesor teologije (dr Šilić) izjavio da je pročitao moju Kazuistiku i zapazio da redovito sve slučajeve rješavam na šire, nego se dosada rješavalo. Jest, ali za svako takvo šire rješenje nalazio sam podršku kod poznatih katoličkih svjetskih moralista. Ali da ne ispitujem bračni onanizam, još nisam našao autora osim gore spomenutog Rossinija. Ali on je dosada ostao samac u tome mišljenju. Nadalje me straši i Pijo XI kojega citira isti dr Kuničić, a ovaj u enciklici »Casti connubii« prijeti svećenicima da će strogo odgovarati Vrhovnome Sucu za izdajstvo svoje službe, ako u ispovijedaonici »zlomajerno šute«. A baš tu u »Casti connubii« radi se o grijesima kontracepcije i papa baca strogu osudu na one koji o kontracepciji šute. Papa Pavao VI u »Humanae vitae« traži od svećenika da ni u čemu ne umanje spasonosnu nauku Crkve (Br. 29).

Križ ispovjednika moramo nositi pa kako bio težak. To je još teže što g. Greisberger u »Vjesniku đakovačke biskupije« br. 6, 1969. izjavljuje da će taj križ biti otsada još teži, ukoliko svaki dan raste broj bračnih onanista.

Za mene u Humanae vitae ima novo samo ovo, što se nije puno isticalo u staroj moralci, ova blagost, strpljivost i uvidavnost svećenika prema prešnicima.

II. Odriješnje

Če ima spovedanec potrebno dispoziciju, se obveza vedno podeli, tudi v primeru, da gre za upravljanje kontracepcijskih sredstev iz egoizma. S pravilnim postopkom bo mogel spovednik z Božjom počjo v večini primerov toliko pripraviti spovedanca, da bo imel vsaj neko dispozicijo. Kdor dandanes pride k spovedi iz lasnega nagiba, pri njem moremo predpostavljati, da že ima neko kesanje in voljo za poboljšanjem.

Ali bi smel spovednik kdaj odvezo odložiti z namenom, da s tem vpliva na spovedanca, da se odločneje za vzame za pravilno uravnavanje rojstev? Smel bi po tem, koje prepričal sovedanca da je za njegovo napredovanje v krščanskem življenju to korisno. Moral bi po spovednik odvezo odložiti, če bi se spovedanec sploh ne hotel oblikovati vesti po nauku Cerkve o kontracepciji.

Slažem se s opaskama autora. Ističem pastoralno načelo: S pravilnim postupkom mogao bi ispovjednik s Božjom pomoću u većini primjera pripraviti pokornika da bi imao bilo koju dispoziciju za odriješnje. Tko naime danas dolazi na ispovijed iz vlastite pobude (tj. neprisiljen), kod njega možemo pretpostaviti da ima neko kajanje i volju za poboljšanjem. Teško će doduše biti skloniti pokornika da ima još djece, ali mislim, i ovo je moja glavna misao, da ga nije posve teško skloniti da pokornik barem onoga časa u ispovijedi ima volju »non amplius onanistice agendi«. Ako se pokornik u času ispovijedi skloni barem na časovitu volju continentiae, on je dignus absolutione, pa taman mi bili sigurni da će on tu odluku do dva-tri dana posve prekršiti. Na to je mislim i papa računao, kada je svećenicima preporučivao razumijevanje, blagost i milosrđe u ispovijedi (br. 29).

Na temelju toga revni svećenici rijetko kada ili nikada nisu uskraćivali odriješnje pa i težim grešnicima.

III. Primanje sv. pričesti

6. Prejemanje sv. obhajila

Že omenjeni Martelet postavlja vprašanje: »Ali je torej treba zaključiti, da moramo vsako kontracepcijsko dejanje, naj bo slučajno ali serijsko, označiti za grešno, in je torej po njem vsakokrat potrebna spoved?« Martelet misli na zakonce, ki so izbrali kontracepcijo kot manjše zlo. Na vprašanje odgovarja: »Če bi pozitivno odgovorili na to vprašanje, bi tiščali v obup krščanske vesti, ki so izbrale tisto, kar so smatrale za manjše zlo... Zakonci, ki so po svoji vesti izbrali kontracepcijo kot manjše zlo, naj **od časa do časa** (périodiquement) prejmejo zakrament pokore, **stalno** (sans cesse) pa smejo prejemati sv. obhajilo« (NRTh, 1968, str. 1055 do 1058).

Marteletovo mišljenje potrujeju mnogi episkopati v svojih izjavah k encikliki »Humanae vitae«, npr. nemški, francoski, avstrisjski, belgijski, španski, kanadski, italijanski. Kanadski škofje izjavljajo: »Po stalnih načelih moralne teologije morejo tisti, ki si iskreno prizadevajo, da bi se ravnali po danih navodilih (kanadskih škofov), čeprav jim to ne uspe, naj bodo prepričani, da niso ločeni od božje ljubezni, ko so izbrali pot, ki se jim zdi boljša« (tč. 26). Italijanski episkopat pa lepo pravi: »Evangeljska ljudomilost naj se pokaže posebno v odnosih do tistih zakoncev, katerih slabosti ne izhajajo iz egoistične zavrnitve plodnosti, pač pa predvsem iz težav, velikokrat zelo resnih, v katerih se nahajajo, ko hočejo spraviti v sklad odgovorno stareševstvo in medsebojno ljubezen, ki je — kakor pravi enciklika — ‚polnočloveška, to se pravi, da je čutna in duhovna‘. V tem primeru njihovega ravnanja nikakor ne smemo ocenjevati za tako težko kot dejanje, ki izhaja edino iz grešnih nagibov egoizma in hedonizma« (tč. B-2).

Zakonci torej, ki bi se resno trudili, da bi glede kontracepcije ravnali po nauku Cerkve, čeprav jim to vedno ne uspe, in tisti, ki z iskreno vestjo izberejo kontracepcijo kot manjše zlo zato, da preprečijo večje, niso dolžni iti pred vsakim obhajilom k spovedi. Če hodijo k obhajilu vsak dan ali vsako nedelje, bi bilo po našem mnenju zadosti, da se spovedo enkrat na mesec ali celo na dva meseca. Morajo pa se res truditi, da čim bolj ravnajo po božji volji.

Jasno pa je, da kontracepcijska dejanja iz egoizma zahtevajo pred vsakim obhajilom tudi prejem zakramenta pokore.

Mišljenje dra Steinera o primanju sv. pričesti temelji se na izjavi francuskoga episkopata da bračni drugovi mogu upotrijebiti kontracepcijska sredstva, ako će im inače seksualna napetost pokvariti slogu i mir u kući. To smo u prošlom broju pod e dokazali, da je ovo mišljenje neodrživo po nauci »Humanae vitae«. I dosljedno, na pričest ne mogu stupiti bez ispovijedi oni bračni drugovi koji ili iz egoizma ili iz obiteljskih teškoća nisu ostavili bračni čin otvoren za porođaj.

Dr Steiner dozvoljava odgoditi ispovijed i za dva mjeseca, ako po njegovu mišljenju nemaju smrtnih grijeha.

Kada bi i bilo istinito da bračni drugovi nemaju smrtnih grijeha, dosljedno bi mogli odgoditi ispovijev i za dva mjeseca, ali ova dozvola kao savjet bila bi neuputna, jer ispovijed ne samo odriježuje od grijeha, nego i odgaju dušu u krepostima. Radi toga treba savjetovati da oni koji se dnevno ili sedmično pričešćuju neka se ispovijedaju »često« barem svakih petnaest dana ili najdalje svaki mjesec.

Da završim:

Volio bih da nisam bio moralno prisiljen napisati ovih nekoliko stranica protiv mišljenja učenoga i vrijednoga prof. dra Steinera; a još više bih volio da je on svoje zlatno pero upotrijebio, ne na umanjenje nego na uzveličanje snage i životnosti papine enciklike »Humanae vitae.«

Fra Karlo Nola